అనరం

శ్రీ వాసుదేవరావు గారు

౧

సరస్వతి చక్కనిచుక్క కాదు; కాని, అనాకారీ కాదు. సాధారణమైన రూపవతి. ఆమెకు పద్దెనిమి దేండ్లుంటుంది. ఆయీడుకు తగ్గపొడుగూ, ఆపొడుక్కు తగ్గలావూ, ఆలావుకు తగ్గ అంగసౌష్ఠవమూ కలిగివుండేది. దేహకాంతి 'పదియార్వన్నె పసిండి' చాయ కాదు. కాని 'కడిగిన నిప్పుకుండ' మాత్రము కాదు. చామన చాయ. ఆకండ్లఅందము, ఆముక్కుతీరు, ఆనుదుటిసౌరు– అన్నిఅవయములు దిద్ది తీర్చిన ట్లుండేవి. సర్వాంగమూ పుష్టి కలిగి వుండేది. ఆమెను చూచినవాళ్లందరూ ఈమె పల్లెటూరిపిల్ల అని తెలిసికొందురు. అట్లని యేబ్రాసిగా వుండేదికాదు సుమండీ. పట్టణవాసులతో ఆమెకు బాంధవ్యం కలిగినప్పటికీ, ఆమె కొంతకాలంనుంచి అత్తగారి యింట్లో – గుంటూరులో – కాపరం చేస్తూవున్నప్పటికీ, పట్టణవాసుల నవనాగరీక మామె కింకా పట్టుపడలేదు. అచ్చపు ఆర్యయువతీ లక్షణా లామెయందు వాసం చేస్తున్నవి. తెలుగు బాగా చదువుకొన్నది.

ఈమె పతిప్రాణ. అత్తమామలకు తల్లోనాలిక. మొత్తముమీద వినయవిధేయతలతో ప్రవర్తించే సద్గుణ రాశి అనవచ్చు.

ఈమెభర్త వసంతరావు చెన్నపట్ణంలో 'లాకాలేజి' లో చదువుతున్నాడు. ఈయన తలిదండ్రులు గుంటూరులో నున్నారు. కొన్నాళ్లకోసమని వసంతం భార్యను చెన్నపట్ణం తీసుకపోలేదు. సరస్వతి గుంటూరులో అత్తగారి యింట్లోనూ, చేబ్రోల్లో పుట్టింట్లోనూ వుంటూవుండేది. వసంతమే శెలవలు దొరికినప్పుడెల్లా యింటికి వచ్చి శెలవలు ముగిసిన తర్వాత వెళ్లిపొయ్యేవాడు.

దీపావళి పండుగ సమీపిస్తూంది. దీపావళి అల్లుళ్ల పండగకాదా! వసంతం మామగారు లక్ష్మీనారాణప్ప పంతులుగారు అల్లుణ్ణి పండక్కు చేబ్రోలు రావలసిందని ఆహ్వానం పంపాడు. వసంత మందుకు సంతోషంతో పండక్కు ముందునాడు బయలుదేరి మరుసటినాటి వుదయం చేబ్రోలు చేరుకున్నాడు.

వసంతం బండిది గటంతోటే మామగారు మందహాసంతో యెదురుగా వచ్చి కుశలప్రశ్న లడుగుతూ ఇంట్లోకి తీసుకపోయినాడు. చిన్నబావమరది నరసింహం బావగారిపెట్టెను తీసుకపోయి గదిలో చేర్చాడు. వంటయింట్లో పనిసందట్లోవున్న అత్తగారు నిమిషంతీరికచేసుకుని బయటికి వచ్చి అల్లుణ్ణి కుశలప్రశ్న లడిగింది. అనంతరం "అమ్మాయీ, నీవుతలంటుతావా– నే నంటనా?" అని 'అమ్మాయి' ని–సరస్వతిని– అడిగింది.

వసంతం "ఎవరూవద్దు. కాస్సేపుండి మంగలాడిచేత అంటించుకుంటాను. గంటసేపు నిద్రపోవాలె" నన్నాడు.

"నాయనా, ప్రయాణం బడలిక తీరుతుంది. రాత్రిఅంతా నిద్రలేదు కాబోలు! అయినా స్నానం చేస్తే మంచిదే. బడలిక తీరుతుంది. నీయిష్టం. ఆనకే చేద్దువులే" అన్నది అత్తగారు.

బావ చేతులు పట్టుకుని నరసింహం గదిలోకి తీసుకపోయినాడు. ఆమాటా యీమాటా మాట్లాడి పిల్లవాడు బయటికి వెళ్లి పోయినాడు.

వసంతం డ్రెస్సుతీసి 'ఈజీ' చేర్లోపడి వక 'సిజర్సు' సిగరెట్టు కాలుస్తూ, కండ్లుమూసుకుని వున్నాడు. అంతలో సరస్వతి వకపళ్లెరంలో ఫలాహారపుదినుసులూ, కాఫీ తెచ్చి చిన్నబల్లమీద పెట్టింది. మగనికేసి చూచింది. అతడు కండ్లు మూసుకుని వున్నాడు.

సరస్వతి నిద్రాభంగం చేయడానికి వెరుస్తూన్నదానివలెనూ, మగడు ఫలాహారమేమీ పుచ్చుకోక నిద్రపోతున్నాడే అని జాలిపడుతున్నదానివలెనూ అయి మృదువుగా "నిద్రా?" అన్నది..

వసంత ములిక్కిపడి కండ్లు తెరచి చూచాడు. ఇద్దరూ చిరునవ్వు నవ్వుకున్నారు. ఇద్దరికండ్లూ ప్రేమాలాపాలకు సాగినవి. నిమిష మూరకున్నా రిద్దరూ.

"ఓహో! దయచేశారే రాణీగారు! ఇంతసేపటివరకూ కనబడక పోవడంవల్ల చాలా బెంగపడ్డాను." అని వసంతం మందహాసంతో నన్నాడు.

"ఆః! అట్లాగా? నిజమే? అబ్బో! ఎంత బెంగపడ్డారు? అంత ప్రేమ యెప్పుడు పుట్టింది? దశరా శలవలకు వస్తామన్నవారు కామా? పోనీలెండి – దీపావళికైనా దయచేశారు— జ్ఞాపకముంచి. అదే పదివేలు! మాయందు పరిపూర్ణానుగ్రహ మున్నదన్న మాటే!" అని అన్నది సరస్వతి ప్రేమతో.

"దశరాకు వస్తానన్నమాట నిజమే— కాని, వీలు కలిగింది కాదు—"

"కలగదు – కలగదు. ఉన్నది మహాపట్టమాయె—" అని సరస్వతి అంటూవుండగా వసంతము సిగరెట్టు పీల్చి పొగ ఆమెపైపు వూదినాడు. సరస్వతి కించిత్కోపంతో – పొగ తోసేసుకుంటూ, "ఈ క్రొత్తవిద్య పట్నంలో నేర్చుకున్నారు కాబోలు?" నన్నది.

"ఏది? ఇదేనా?" అనివసంతం సిగరెట్ పీల్చి మళ్లీ వకసారి ఆమెపైపుకు పొగ విడుస్తూ అన్నాడు.

"'ఇదేనా'? అని అంటున్నారు – ఇంకాయేదైనా నేర్చినారా యేమిటి?" అని సందేహిస్తూ అడిగింది సరస్వతి.

"అంతతొందర యెందుకూ? ముందుముందు నీకే తెలుస్తుందికదా!"

సరస్వతి మొహం వివర్ణమయింది. హృదయం సంశయాన్వితమయింది. అయినా ధైర్యం తెచ్చుకుంది. నవ్వు అరువు తెచ్చుకుంది. "ఎట్లాగైతే నేమి – వచ్చారు. అదే—" అని అంటూవుండగా వసంతం "ఆః – వచ్చాను; గాని ఆరమ్యమనోమోహన సుందర—" అని యేమో అనబోయినాడు.

సరస్వతి మొహం చిట్లించుకుంది. "కానియ్యండి ఫలాహారం – కాఫీ చల్లారుతుంది" అన్నది.

"కాఫీ యివ్వడం మొహం చిట్లించుకునేనా? కోప మెందుకు వచ్చింది?"

"ఎవరికి కోపం వచ్చింది? ఆరమ్యమనోమోహన సుందరరూపరాశిని వదలిరావడం కష్టమయి వుంటుంది. కాని, యేమిచేయగలం? రాక తప్పింది కాదు—" అని సరస్వతి మగనిపైని వాక్యం పూర్తిచేసింది. ఆ వెంబడే తల నేలకు వాల్చింది.

వసంతం తటాలని లేచి ఆమెను చెంతకు లాక్కున్నాడు. మంచంమీద కూర్చుని ఆమె చీరచెరగుతోనే ఆమె కన్నీరు తుడిచాడు. "పిచ్చిపిల్లా, నీవు పడుతున్న అనుమాన మేమిటి? ఈకన్నీళ్లెందుకు? ఎబ్బే! ఇదేనా నీ తెలివి? ఏమయిందో చెప్పుమా!" అని ప్రేమార్ద్ర స్వరంతో ఆమె నూరడించ సాగినాడు. కాని, సరస్వతి అతని వక్షస్థలంలో తలదూర్చి అట్లే చిన్నబోయిన ముఖంతో వుంది. ఏమీ మాట్లాడలేదు.

"పలుక వెందుకు, సరసూ? ఎందు కిట్లా చిన్నబోయినావు? చెప్పకపోతే నన్నూ—"

"వద్దు – ఒట్టువద్దు." అని అంటూ సరస్వతి యించుక ధైర్యం తెచ్చుకుని, "ముందుగా ఫలాహారం పుచ్చుకుందురూ. కాఫీ చప్పన చల్లారిపోతుంది" అని అన్నది.

"నాకిప్పుడు ఫలాహార మేమీ వద్దు. వట్టి కాఫీ చాలును" అని వసంతము కాఫీపాత్ర తీసుకుని గటగట తాగేశాడు.

తిరిగి వక సిగరెట్ వెలిగించి వసంతం "ఆః, ఇంక చెప్పు" మన్నాడు.

సరస్వతి అనుమానించింది.

"అనుమాన మెందుకు? నీమనసులోని దేమిటో చెపుదు. నిన్ను వదలను."

"మరేమీ లేదు. ఆరమ్యసుందరమనోమోహన—"

"'పట్టణము విడిచి రావడం కొంచెం కష్టంగానే వుంటుంది.' అని అనవచ్చాను. అంతలో నీ వనుమానపడి అపార్థం కల్పించుకున్నావు. మనసును బాధించుకుంటున్నావు. నీ వేమని అనుకున్నావు?"

" ఆరమ్యమనోమోహనసుందర విగ్రహాన్ని—
అని అంటారేమో నను కున్నాను. మరి, దశరా శెల వులు పదేనురోజులు. అప్పు డిక్కడికి వస్తే పది హదేను

రోజులుండి పోవలసి వస్తుంది. దీపావళికైతే రెండురోజు లేకదా. ఎట్లాగో వుండి వెంటనే ఆరమ్యమనోమోహన-"

"ఛా, ఛా, అదికాదు. దశరాకు రావడానికి వీలు చిక్కిందికాదు. కారణం సావకాశంగా చెబుతాను. కాని, యిప్పుడుమాత్రం రెండురోజు లేమి? శని ఆదివారాలు కలిసి నాలుగు రోజులుంటానుగాదా?"

"అబ్బా! ఎంతటి ఔదార్యం! ఎంతటి మహోపకారం?"

అంతలో 'అమ్మాయీ' అన్న కేక వినబడ్డది.

సరస్వతి "అమ్మ పిలుస్తున్నది. కొంచెంసేపు బడలిక తీర్చుకుంటే, వంట కావడంతోటే వచ్చి పిలుస్తాను." అని.చెప్పి అతని కౌగిట్లోనుంచి అతికష్టంతో విడిపించుకొని యింట్లోకి వెళ్లింది.

౨

సరస్వతి వంటయింట్లోకి వెళ్లినవెంటనే వసంతం మంచంమీద మేను వాల్చినాడు. రెండునిమిషాల్లో అతనికి నిద్ర పట్టింది.

రెండుజాములవేళకు మరదలు తార యితన్ని నిద్రలేపింది. తలంటడానికి మంగలి వచ్చాడని చెప్పింది. వసంత మభ్యంగ స్నానానికి తయారయినాడు. అంతలో పెద్దబావమఱది కృష్ణుడు "ఈవేళకూడా మంగలి చేత తలంటించుకోవలెనా? నేనంటుతాను బావా" అని అన్నాడు. సరస్వతి మగనివంక వకవిధంగా చూచింది. ఆచూపు కర్థం వసంతం తెలుసుకున్నాడు. "ఎవరైతే నేమి? నీవైనా నీతమ్ముడైనా యింకా నీచెల్లి తార అయినా నాకు సమానమే. ఇష్టంవచ్చినవాళ్లంటవచ్చు నాకు నిద్ర వస్తున్నది. త్వరలో కానియ్యండి" అని అన్నాడు.

సరస్వతి స్నానాలగదిలో పీటవేసి నూనె గిన్నె చేతపట్టుకుని నిలిచింది. కృష్ణుడు "అక్కయ్యా, నేనంటుతానే" అన్నాడు.

"అబ్బాయి, పొద్దెక్కిందంటున్నారు. నీవైతే ఆలస్యంచేస్తావు. ఈవేళకు నేనంటేస్తాను. అయినా మగపిల్లవాడికీలాంటిపను లెందుకూ? తోటిమగవాళ్లేమనుకుంటారు?" అని సరస్వతి నవ్వుతూ అన్నది.

వసంతం నవ్వుతూనే "ఏమనుకుంటారు? బావమరదీ భార్యతో సమానమేగా?" అనిఅన్నాడు.

సరస్వతి "అయిందీ? ఈలాటిమాట లనిపించుకోవలెనా?" అనిఅంటూ నూనె వసంతం తలపైపెట్టి అంటుతున్నది. అంతలో తార రుగెత్తుకొనివచ్చి, "అక్కయ్యా, బావకు నే తలంటాలె ననుకున్నానే—" అని ముఖం చిన్నపుచ్చుకొని నేల కూలబడ్డది.

"కానీలే చెల్లీ. ఇంతకనుంచీ నీవు టపాకాయాల సంచట్లో వుండిపోయినావు. పొద్దెక్కలేదూ? అందుకే త్వరగా అంటుదామని వచ్చాను."

"ఆఁ—ఎప్పుడూ నీవే అంటుతావు. ఒక్కసారైనా నన్నంట నీవు—" అని గట్టిగా అని తార యేడ్పు మొహం పెట్టింది. లోపలినుంచి తల్లి "బావను నువ్వు పెండ్లి చేసుకుంటే అప్పు డంటవచ్చులే!" అన్నది.

" ఁ. నేనేమీ చేసుకో నీబావను. బావాబావ బన్నీరు—"

“తారనుపట్టుక తన్నేరు.” అని వసంతం వెంటనే అందుకున్నాడు.

“తన్నడానికైతే తయ్యార్!” అన్నది తార.

“అక్కసెల్లెండ్రు సగం సవతులే” అన్నాడు కృష్ణుడు.

“ఎక్కడా చిక్కకపోతే అక్కడుగడే దిక్కు” అన్నాడు వసంతం.

అందరూ నవ్వారు. తారకు కోపం వచ్చింది. పాదాలు నేలకు టపాటపా కొట్టుతూ పోయి గదిలో బావ మంచంమీద పడుక్కుంది.

వసంతం అభ్యంగ మయింది. భోజనాలప్పుడు మామగా రడిగే ప్రశ్నలకు జబాబులెట్లో యిస్తూ బావమరదలు చేసిన పరిహాసాల కోర్చుకుని యెట్లెట్లో భోజన మయిందనిపించాడు. ప్రయాణం బడలిక. ఆమీద నిద్ర చాలదు. అందుపైన తలనొప్పి! ఎవరితోనూ ఎక్కువగా మాట్లాడకుండా వున్నాడు. చేతులు కడుక్కోవడమే తడవుగా మంచంమీదపడి నిద్రపోయినాడు. భోజనమ్ముందర అంతగా నేమీ తినలేదు. ఇతని తత్తరపాటు, మౌనం చూచి అత్తమామలు అల్లుడలసివున్నాడని అనుకున్నారు. సరస్వతిమాత్ర మన్యథా భావించుకుంది. ప్రొద్దున కాఫీయిచ్చి వచ్చింది మొదలామెమనసు మనసులో లేదు. ఏదో పరధ్యానంతోనే వుంది; కారణ మామెకే తెలియాలె.

కొంచెం సేపటికి సరస్వతి పనిలోపనిగా సందు చేసుకుని గదిలోకివచ్చి చూచింది. బల్లమీద తాను చుట్టిపెట్టిన తములపాకుల‘కిల్లి’ అక్కడే వుంది. మంచంమీద భర్త గాఢనిద్రలో వున్నాడు. సగంకాలి ఆరిపోయిన సిగరెట్ముక్క తలాడదగ్గర పడివుంది. దాన్ని తీసి పారేశింది. అతణ్ణి లేపుదామనుకున్నది. మంచి నిద్దురలో వున్నాడు. లేపడానికి ధైర్యం కలగలేదు. నిలిచిచూచింది. వెనక్కు తిరిగి వెళ్లిపోయింది.

సరస్వతి యేవోపనులు చేస్తూన్నది. ఏమిచేస్తున్నదో తెలుసుకోవడం లేదు. ఎప్పటివుల్లాసం— ఎప్పటి సంతోషం— లేదు. మొహాన యెప్పటి కళాకాంతులూ లేవు. కారణం? తల్లిదండ్రులు భోజనమప్పు డడిగిన ప్రశ్నలకు భర్త సరిగా జబాబులు చెప్పలేదు. ‘టాలాటోలీ’ గా మాట్లాడినాడు. ఎట్లాగోవున్నాడు. భర్త ఎప్పటి ఆనందం— ఎప్పటివుల్లాసం— కనపర్చలేదు. ఎప్పుడూ ఊరికి రావడంతోటే గంటలకొద్దీ తనతో ముచ్చటలాడుతూ వుండేవాడు. ఈనాడు పదినిమిషాలైనా సరిగా మాట్లాడలేదు. మాట్లాడిన ఆ రెండుమూడు మాటలూ అసందర్భంగా— అర్థహీనంగా— ఉన్నవి. నిజంగా నేదో కారణ ముండాలెనని అనుకున్నది. ఇంట్లో పనిపాటలు తోచలేదు. ఇంక భోజన మెట్లాచేసిందో ఆమెకే తెలియాలె! ఆమెహృదయం నానావిధాలోచనలకు గురి అయింది. రెండుమూడుసార్లు గదిలోకి వెళ్లిచూచింది. భర్త నిద్రపోతూనే వున్నాడు. లేచేజాడ కనబడలేదు— విసికింది!

“అమ్మాయీ, జడవేస్తాను రావే— ప్రొద్దు కూక వచ్చింది.” అని అన్నది తల్లి సరస్వతిని.

“ఈపూట నాకు జడక్కర లేదు లే.”

“ఎందుకే? తలకు పోసుకున్నతల. వెంట్రుకలు చిక్కుపడివుంటాయి; రా” అని తల్లి బలవంతాన సరస్వతికి జడవేసింది. గులాబి పూ వొక్కటి పెట్టింది. సరస్వతి ‘వినోలియా వైట్ రోజ్’ సబ్బుబిళ్లతో ముఖంకడిగి చక్కని గుండ్రని కుంకుమబొట్టు పెట్టింది.

“ప్రొద్దు కూకవచ్చిందే— కాఫీ, ఫలాహారం ఈయనాయేమిటి?” అని తల్లి అన్నది.

సరస్వతి విసుగుతో “కుంభకర్ణుడిలాగ నిద్రపోతూవుంటే తీసుకెళ్లి యెవరికి పెట్టను?” అని అన్నది.

“నిద్రలేపు— ప్రొద్దుకూక వచ్చింది.”

“నేను లేపను. తారను లేపమను.”

“పిచ్చిచేష్టలు చేయకు. నీవు లేపడంలోనూ, తార లేపడంలోనూ భేదం లేదటే? పో— పోయి, నిద్రలేపి, చెంబుతో నీళ్లిచ్చిరా ముందుగా— ఫలాహారం పళ్లెం తీసుకపోదువుగాని—”

“అమ్మా, యెరగవటే— సీమదొరలు. కాళ్లూచేతులూ కడుక్కోవడం కూడానా? పక్కమీదున్నప్పుడే

కళ్లు తెరచీ తెరవకముందే 'కాఫీకప్' చేతి కందీయాలె. కొంతమందికి ప్రాణాలు పోతూవున్నా 'కాఫీ' యిదుగో అనటంతోటే ప్రాణాలు లేచి వస్తాయి."

సరస్వతి కాఫీగిన్నె ఫలాహారప్పళ్లెం తీసుకుని గదిలోకి పోయింది. సాయంత్రం నాలుగున్నర అయింది.

"ఏమిటీనిద్ర! ప్రొద్దుపోక వచ్చింది. ఇంకనైనా లేవరాదూ?" అని అంటూ సరస్వతి మగని చేతిమీద తట్టింది.

వసంత ములికిపడి కండ్లు తెరచి చూచాడు. "ఓ! నీవేనా?" అని అన్నాడు నవ్వుతూ.

"ఆఁ. నేనే. పాపం! స్వర్గలోకంనుంచి భూలోకానికి దింపినాను కాబోలు; ఏమిచేయను? పోనీండి. ఇంత కాఫీ పుచ్చుకుని కావలసివుంటే తిరిగి ఆస్వర్గసుఖమనుభవించవచ్చు."

వసంతం సిగరెట్ ముట్టించినాడు.

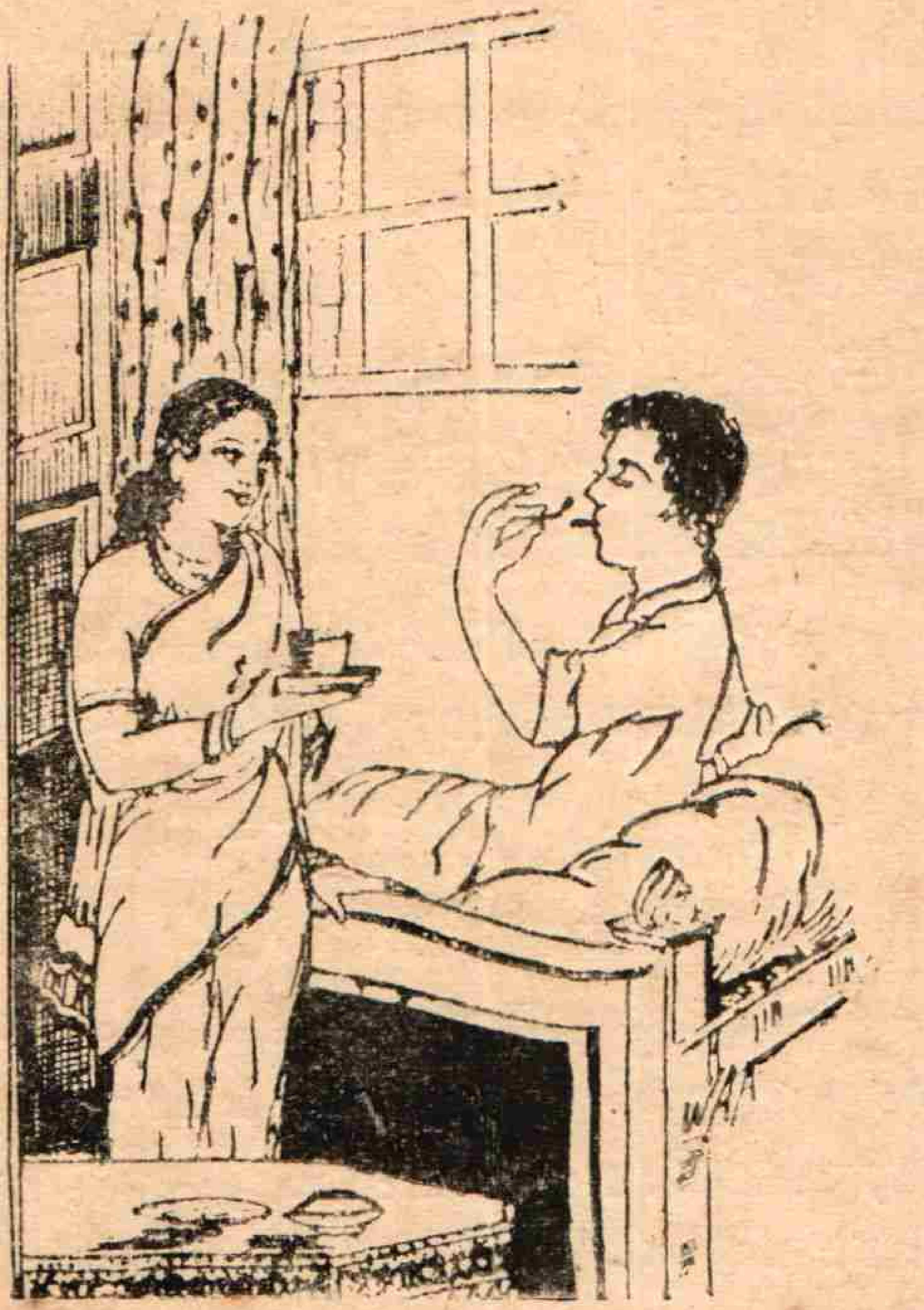

"ఫలాహారం పుచ్చుకుని ఆవక ఆపాడుసిగరెట్ కాల్చరాదూ?"

"పోనీ, గాని, యిప్పుడు ప్రొద్దెంతయింది?"

"అయిదు కావచ్చింది. ప్రొద్దుకూడా తెలీలేదు. ఇ దేవూరో అద్దైనా తెలుసునో తెలియదో!"

"నిజమే సుమా! నేనింకా ఆ—"

"నేను వెళుతాను. ఫలాహారం పుచ్చుకుని కాఫీ—"

వసంత మామెను పోనియ్యక పట్టుకున్నాడు. "రాణీసాహేబా, తమరు దగ్గర లేనిదే నేను కాఫీపుచ్చుకోవడం ఈజన్మంలో నేనా? ఈలాంటి దేలోకంలో జరుగుతుంది?" అని అంటూ ఆమెను కౌగిట్లో అదిమి పట్టుకున్నాడు వసంతం.

కొద్దిగ మందహాసం—కొద్దిగ కోపం—(ప్రణయకోపం కాబోలు.) ప్రదర్శిస్తూ సరస్వతి "ఆఁ. ప్రొద్దుటినుంచీలేని ఈ—" అంటూ తప్పించుకోవడానికి ప్రయత్నిస్తూవుంది.

గదితలుపు చప్పుడయింది. "వసంతం!" అని పిలుపు వినబడ్డది. రామారావొక్క అడుగు గదిలో పెట్టాడు. వెంటనే వెనక్కు తగ్గాడు.

"yes, yes,come in (రా లోపలికి)" అని అన్నాడు వసంతం.

సరస్వతి ప్రక్కకు తొలిగింది.

"Excuse my intrusion-(నడుమ నేను వచ్చినందుకు క్షమించు.) I thought you were alone. (నీ వొక్కడవే వున్నావని అనుకున్నాను.)" అంటూలోనికి వచ్చాడు రామరావు.

సరస్వతి సిగ్గుపడి చప్పున బయటికి వెళ్లిపోయింది.

3

రామారావు సరస్వతికి వేలువిడిచిన పెత్తండ్రి కొడుకు. రామారావూ వసంతమూ గుంటూరుకాలేజిలో సహాధ్యాయులు. అక్కడినుంచి యిద్దరూ బందరునోబిల్ కళాశాలలో బి. ఏ.లో కడ జేరినారు. అక్కడినుంచి యిద్దరూ చెరీనకతోవ పట్టారు.వసంతం చెన్నపట్నం వెళ్లి

'లాకాలేజీ'లో చేరాడు. రామారావు రాజమండ్రి "ట్రెయినింగుకాలేజిలో చేరి యల్.టి.లో నెగ్గి యిప్పుడు గుంటూరుకాలేజిలో 'ప్రొఫెసర్' అయినాడు. దీపావళిపండగ సెలవులకు స్వగ్రామం చేబ్రోలుకు వెళ్లినాడు. సాధారణంగా సెలవుదినాలు వసంతంరామారావు లక్కడే గడిపేవారు. అదేమాదిరిగా యీసారీ కలుసుకున్నారు.

రామారావు గదిలోకి వెళ్లి కూర్చున్నాడు. కుశల ప్రశ్న లయినవి. తరువాత రామారావు "ఏమోయ్ వసంతం, దశరా సెలవులకు వస్తావని చాలాఅనుకున్నాం. మనవాళ్లూ చాల ఆదుర్దాగావున్నారు. వస్తానని రాసీ రాకపోయినావేమిరా?" అని అడిగినాడు.

"చెబుతాను, గాని నాకొక్కఉపకారం చేయాలె నువ్వు."

"ఏమిటిదా వుపకారం?"

"చేస్తానంటే చెబుతాను."

"ఏమిటేబలవంత మాడుస్నావు?చేస్తాలే - చెబుమా!"

"Then help me in emptying this Plate" (ఈపళ్లెం ఖాళీ చేయడంలో నువ్వు నాకు సాయం చేయాలె.)"

"ఇదేనా? అహాహాహా! ఏదో బ్రహ్మాండం మనిగిందనుకున్నాను. మీయిద్దరలో తగువు వచ్చిందేమో,అది నన్ను దిద్దమని అంటావేమో ననుకున్నాను."అని అంటూ రామారావు పకోడిముక్క నకటి నోట్లో తురుముకొన్నాడు అది నములుతూ, "Now tell me what made you stay in Madras for Dasara. (ఆఁ, దశరాకు చెన్నపట్టంలోనే నిన్నాపిన కారణ మేమిటో చెబుదూ.)" అని అన్నాడు.

ఇద్దరూ బల్లదగ్గర కుర్చీలమీద కూర్చుని ఫలాహారం చేయసాగారు.

"నాస్నేహితుల్లో పద్మనాభరావు, రాధాకృష్ణ అని అన్నదమ్ములున్నారు. వాళ్లలో పెద్దపద్మనాభుడు. మేము చాలాపరిచయంగా వుండేవాళ్లము. We used to call him Padma and the younger Radha. (వాడ్ని పద్మాఅనిన్ని చిన్నవాడ్ని రాధా అనిన్నీ పిలిచేవాళ్లం.)ఇద్దరూ female actors(స్త్రీపాత్రధారులు.) పద్మ నా class-mate (తోడి విద్యార్థి). రాధా is studying in the Christian College (క్రిస్టియన్ కాలేజిలో చదువుతున్నాడు). వాళ్ల యింట్లో దేవీ పూజ మా grand గా (వైభవంగా) జరిపారు. అందుకోసమని నన్ను బలవంతాన్న ఆపారు." అని వసంతం చెప్పినాడు.

"I see-(అట్లాగా!) అదా సంగతి! పోనీగాని అత్తగారి యింటికన్నా అంత వైభవంగా ఉన్నదటోయ్?" అని రామారావు నవ్వినాడు.

"You wouldn't have laughed thus, if you had seen the grand festival (నీవా పూజామహోత్సవం చూచివుంటే యిట్ల నవ్వి వుండవు సుమా!) అక్కడి ఆసంతోషం, ఆమహోత్సవం, ఆ arrangements (ఏర్పాటులు) వర్ణించడం చాలా కష్టం. వాళ్లయిల్లు-ఇల్లేమిటి ?—భవనంపేరు 'సుందరీ mansion (భవనం)' ".

అంతలో గదితలుపు తోసుకుని సరస్వతి లోపలికి వచ్చి ఫలాహారపదార్థాలతో నిండివున్న మరొక్కపళ్లెం బల్లమీద పెట్టి, తలుపు ముందుకు తోసుకుని బయటికి వచ్చింది. మిత్రులిద్దరూ ఏమి మాట్లాడుకుంటున్నారో ఆమె వినలేదు. గదిలోకి వచ్చేటప్పుడు 'పేరు సుందరీ' అని వసంతం అంటూవున్నది విన్నది. మనసులో అనుమానం తోచింది. "ఏమిటో సుందరీ అంటున్నారు. ఈసుందరి యెవరో తెలుసుకోవాలె. ఈచాటుండి వింటా" ననుకున్నది.

వసంతం తనకథ పూర్తిచేయసాగినాడు. "ఆహా! దాని చక్కదనం ఎంతని వర్ణించవచ్చును!" అని అంటూ గారెముక్క నోట్లో వుండడంచేత అరనిమిష మూరకున్నాడు.

"దాని చక్కదనం వర్ణించడానికి వీల్లేదట! ఎవరి చక్కదనం? సుందరీ చక్కదనమేనా? నేను రావడంతోటే మాట లాపేశారు. అట్లా చూచారెందుకు? నే నడ్డం పోయానని కాదూ? ఏదో రహస్యం మాట్లాడు

కుంటున్నాను. ఏమి రహస్యం? సుందరీ రహస్యం! ఇంకా యేమేమి ఘనత్యాలు రాలుతాయో వినాలె" నని ఆలోచించుకుంటూ చెవి తలుపుకు ఆనించి నిలబడ్డది, సరస్వతి.

"అబ్బబ్బ! మహానందం! బ్రహ్మానందం! ఆపది రోజులూ పదినిమిషాల్లాగా గడచిపోయినాయి" అని వసంత మన్నాడు.

"కాస్త తీరిక చేసుకుని సవిస్తరంగా చెబుదూ. నీవు చూచినవాడవు. మేము విని అయినా సంతోషిద్దాం" అని రామారా వన్నాడు.

"అన్నిటి కేమిగాని కొన్నిటిని మాత్రమే చెబుతాను. ఆరోజున,అనగా ఆఖరు రోజున, చాలామందిని invite (ఆహ్వానం) చేశారు. నేను వాళ్లను కాదనలేక వుండిపోయినానుగదా. అక్కడికి వెళ్లేసరికి elder (పెద్ద) వాకిట్లోవుండి నన్నుతీసుకెళ్లాడు. Front hall (ముందరిచావడి) చేరేసరికి రాధ మమ్మల్ని కలుసుకుని, అందరంచేరి ఒక గదిలో చేరాము. ఈగదిలో చిత్రపటాలూ, ఎలెక్ట్రిక్ లైట్సు fans (వీవనలు),పడకకుర్చీలు,సోఫాలు చూచి నేను 'గుం'అయిపోయినాను. ఆ pictures లో(పటాలలో,)వకటి రాధాఫొటో!in femal eattire (స్త్రీవేషంలో) నేను పోల్చుకోలేకపోయాను. ఆవిశాలనేత్రాలూ, ఆకనుబొమ్మలు దిద్దు - ఆఅర్ధచంద్రాకారపు నుదురు ఆగుండ్రని మొహం- అబ్బ- మాషోకుగ వుంది. చూడ రెండు కండ్లు చాలవు__"

"అబ్బబ్బ! నాకళ్లుకూడా తీసుకునిపోకపోయినావా బావా?" అన్నాడు రామారావు నవ్వుతూ!

"ఇంక బాగుపడ్డట్టే- నన్నడిగివుంటే నాకళ్లు కూడా యిచ్చివుందునే పాపం!" అని అనుకున్నది సరస్వతి.

వసంతం చెప్ప ప్రారంభించాడు: "బనార్సు ఆకుపచ్చని చీరకట్టి, గమ్మత్తయిన జాకెట్టుతొడిగి, ఇంట్లో వున్న నగలన్నీ అలంకరించుకుని తీసుకున్నఫోటో అది. గంటసేపటికి పోల్చుకున్నాను. మాఆశ్చర్యమేసింది నాకు. అప్పుడు నా కేమయిందోగాని, దగ్గరున్న రాధను చటాలని కౌగిలించుకున్నాను__"

"ఛీఛీ! పాడు-అసహ్యం! ఒక్క-తెకాదే-సుందరీ, రాధా,పద్మా__పద్మా__అంటే 'పద్మావతి'కాబోలు! ముద్దుపేరేమో-నన్ను 'సరసూ,సరూ' అని పిలుస్తుండలేదా-అంతే అయివుంటుంది. బాగున్నాయి పేర్లు! పట్ణంలో వుండి చదివేచదువు ఇది__"అని సరస్వతి అనుకున్నది.

"అంతలో పద్మచెల్లెలు-ఆరేండ్లపిల్ల-గ్లాసెడు బనానాసిరప్ తెచ్చియిచ్చింది. తాగేశాను-మాబాగావుంది."

"అయ్యయ్యో! తాగుడుకూడానా? అదేమిటి?సోడా లెమనేడ్ రకంలోనిది కాదుకద్దా? అదేమి కర్మమో! చెడుతాగుడే అయివుంటుంది. ఇంకేమి కావాలె? తాగటం-తినటం-తిరగటం__"

"అక్కడినుంచి దీపాలు పెట్టేసరికి-పండువెన్నెల-అందుకుతోడుగా ఎలెక్ట్రిక్ లైట్లు-బంగళాలోని తోటలోకి వెళ్లాము. కొన్నికొన్ని తమాషా లయినతర్వాత రాధాపద్మలు ఫిడేలు మద్దెలసహాయంతో సంగీతం ప్రారంభించారు. I told you both Padma and Radha are renowned actors and excellent dancers (పద్మారాధలు ప్రఖ్యాత నటకులనిన్నీ, మంచిన ర్తకులనిన్నీ చెప్పానుగదా.) ఇప్పుడు మొదట సంగీతం; తర్వాత నాట్యం."

"ఇద్దరూ మంచి చక్కని - ళ్లే ననుకుంటాను?" అన్నాడు రామారావు.

"ఆఁ. నోరూరుతున్న దేమో పాపం అన్నయ్య" అని సరస్వతి తనలో ననుకున్నది. విన్నకొద్ది మగని నడవడిక లామెకు బాగా తెలుస్తున్నవి. దేహం కంపమెత్త సాగింది. కోపం పట్టలేకున్నది.

"ఆఁ-చక్కనివాళ్లా, చక్కని వాళ్లున్నారా! ఇద్దరూ ఇద్దరే! వకరిని మించి మరొకరు! ఎందుకు? ఫొటో చూడు- నీవే నిర్ణయించుకో__"అంటూ వసంతం పెట్టె తెరచి వకపటం తీసి రామారావుకు ఇచ్చాడు. సరస్వతి అంతకంటె ఆత్రంతో తలుపుసందులో నుంచి చూచింది. పటం స్త్రీది! ఇంకేమి కావాలె? తన అనుమానం రూఢి అయింది! పండ్లు కరుచుకపోయినవి. దేహం చెమ్మట

పట్టింది. సర్వాంగమూ గజగజా వణికిపోతుంది! నిలవలేక పోయింది. ఒక్కసారిగా గదిలోకి పోయి ఆఫోటోను లాక్కొనిపోయి పొయ్యిలో పడేసి తగలెట్టాలె ననుకున్నది. కాని, యిది సమయంకాదని అంతలో వూరుకుంది.

అంతలో రామారావు—"Beauty Certainly (నిజమే)-దేవతాస్త్రీలకైనా మించిపోతూంది ఈచక్కదనం"అని అన్నాడు.

"దేవేంద్రుని ఊర్వశీరంభామేనకా తిలోత్తమాదు లేమిపనికివస్తారో చెప్పు."అని వసంత మన్నాడు.

"ఆఁ-మనం చూచామా యేమిటివాళ్లను! అయినా వాళ్లు ఇంతకంటె చక్కనివాళ్లు కారనే నా opinion (అభిప్రాయం) ఆఁ, తర్వాత?" అని అన్నాడు రామారావు.

"తర్వాత నేముంది? సంగీతం-నాట్యం-అయినవి. నాట్యంలోపద్మా,పాటలోరాధ-మేటి.అసలే వాళ్లమీద నాకూఅపరిమితస్నేహం. ఈసంవత్సరంలోఆస్నేహంమరింత దృఢమయింది. నిజంగానే సుమా. వాళ్లిద్దరిలోనూ మంచి ఆకర్షణశక్తివుంది. ఆశక్తికి నేను గురిఅయిపోయినాను. అక్కడినుంచి, అన్నీఅయిన తర్వాత అందరూ వెళ్లిపోయినారు. నన్నుమాత్రం పోనీయలేదు. ఆరాత్రిఅంతా అక్కడే గడప నిశ్చయించుకున్నాను. అందుమీదట వాళ్ల బలవంతం! ఫలాహారాలు తెప్పించారు. ఆరాత్రి యింకేమి? మహానందం! అలాంటి స్నేహితులను వదలి యేల్లాఉమ్మన్నావో చెప్పు! నిజంగా వాళ్లనొక్కనిమిషం కూడా వదలివుండడం కష్టం—"

"కష్టం-కష్టం-మహాకష్టం! సిగ్గేనా లేదేమో చెప్పుకోవడానికి? ఆయన చెప్పుతుని మురియడానికి-ఈ అన్నయ్య విని సంతోషించడానికి సరిపోయింది. అవుతుంది ఈరాత్రికి-ఆ ఆనందం-ఆసంతోషం-యేలాటిదో తెలుస్తుంది—" అని సరస్వతి తనలో ననుకున్నది.

"మరి యిప్పు డెట్లా వచ్చావు?" అన్నాడు రామారావు.

"ఏమిచేయను? తప్పనిసరి అయింది. అప్పుడే రాలేదుకదా యిప్పుడూ రాకపోతే బాగుండదని వచ్చాను. నాచదువు పూర్తికాగానే నేనక్కడే వుండి ప్రాక్టిస్ చేస్తాను" అని అన్నాడు వసంతరావు.

"అబ్బో! కొంప మునిగిందే! ఇంకేముంది? వడ్డీరువల్లో! కన్నూ మిన్నూ తెలియడంలేదు. అక్కడేవుండిపోతారుగా? అదెట్లాగో-చూతాము. బాగానే సాగనిస్తా నీ ఆటలు!" అని అనుకుంది సరస్వతి.

"ఉంటావా నాలుగు రోజులు? మళ్లీ రేపువస్తా"నన్నాడు రామారావు.

"ఆఁ. ఆదివారం సాయంత్రం వెళ్లిపోవాలె"నన్నాడు వసంతం.

కృష్ణుడు గదిలోకి రావడం చూచింది సరస్వతి. "ఇంక చాలునులెమ్మది." అని అనుకుని రౌద్రాకారంతో వెళ్లిపోయింది.

స్నేహితులు మరికొన్ని నిమిషాలుమాట్లాడినారు. రామారావు ఇంటికి పోయినాడు. వసంతం, కృష్ణుడూ, నరసింహం-బజారుకు షికారు వెళ్లారు.

౪

సరస్వతి యెట్లాగో వున్నది. ఆమె మనసు మనమనసులోనేలేదు. తల్లి మడికట్టుకుని రాత్రి వంట చేస్తున్నది. సరస్వతి ఆమె కదీ యిదీ అందిస్తున్నది. మొత్తమ్మీద పనిచేస్తూవున్నది: కాని, చేసేపనులేమిటో ఆమెకు తెలియడంలేదు. తల్లి యేదైనా పకపని చెప్పవలసివుంటే మూడుసార్లో నాలుగుసార్లో చెప్పవలసివచ్చేది. అన్నిసార్లు పిలవ్వలసివచ్చేది. చెవుడా? దూరంగా యెక్కడనోవుందా? లేదులేదు. పరధ్యానం. తల్లికి జిలకర కావలసివచ్చింది. సరస్వతిని తెమ్మని చెప్పింది. సరస్వతి పిడికెడు మెంతులు తెచ్చిపెట్టింది. "ఏమిటే అమ్మాయీ, జిలకర తెమ్మంటే మెంతులు తెచ్చావేమే;" అని తల్లి అన్నది. అందుకు విసుగుతో సరస్వతి "పోనీలేద్దూ-ఏదోవకటి—" అన్నది. "ఎందుకమ్మా యీపూట యెట్లాగో వున్నావు? ఒంట్లో సుస్తీగావుందా?" అని తల్లి అడిగింది. సరస్వతి తగినసమాధానం చెప్పక, "నీకెందుకు?" అని చటాలున తొలగిపోయి పైటకొంగు కండ్లకద్దుకుంది, తల్లికి కనబడకుండ.

రాత్రి తొమ్మిది గంటలయింది. భోజనాలవేళ కావచ్చింది. తల్లి వంటపనులు ముగించుకుని అల్లుడికోసం మగనికోసం కనిపెట్టుకునివుంది. తల్లి వంటపని పూర్తి అయ్యేసరికి సరస్వతి భోజనశాల తుడిచి, పీటలు వేసి విస్తళ్లు, కంచాలూ వేసి వుండేది. కాని, యీపూట ఆపనులేమీ చేయలేదు. ఏమూలనో వొదిగివుంది సరస్వతి. "అమ్మాయీ" అని పిలిచింది తల్లి — జబాబు లేదు. మూడుసార్లు పిలిచింది. సరస్వతి వచ్చి నిలిచింది. "పీటలు వేయలేదేమి?" అని అన్నది తల్లి. ఎటు తిప్పితే అటు తిరిగే మరబొమ్మలాగ సరస్వతి పీటల్లు వేసింది. అనంతర మేమి చేయాలెనో తోచక అల్లే నిలిచింది. తిరిగి తల్లి "చెంబు పంచలూ పాత్రలూ పెట్టవూ?" అని అనేవరకూ పెట్టలేదు.

తొమ్మిది తొమ్మిదిన్నర అయింది. ఇంట్లో అందరి భోజనాలూ అయినవి. సాధారణంగా భోజనమప్పుడు సరస్వతి నెయ్యి, పెరుగూ వడ్డించడం మామూలు. ఈపూటామెకు తలనొప్పి వచ్చింది. కాబట్టి ఆమె భోజనమప్పుడు వకమారైనా యెవరికీ కనబడలేదు. చాటుగా పోయి కూర్చున్నది. చెల్లెలు తార "అక్కయ్యా, బావయ్యకు కిళ్లీ చుట్టి పెట్టేటప్పుడు నాకూకాడా వకటి పెట్టు" మని చెప్పింది. కాబట్టి 'అక్కయ్య తమలపాకులకు సున్నం రాచి కిళ్లీలు చుట్టింది. వకటి గదిలో బల్ల మీద పెట్టింది. ఆపూట సరస్వతి కదెందుకోగాని ఆకలి కాలేదు. తల్లి యెంతో బతిమాలితే యెట్లెట్లో భోజనంచేసినట్లు అభినయించింది. ఆతర్వాతిపనుల్లో తల్లికి తోడయింది.

చాలా ప్రొద్దుపోయింది. ఎక్కడివారక్కడ పరుండి నిద్రపోయినారు. తల్లి అలిసివుండడంచేత పెందలాడే నిద్రపోయింది. పిల్లలూ పదకొండు గంటలవరకూ టపాకాయల్లు మతాబీలు, కాల్చేసందళ్లో వుండివచ్చి పడుకున్నారు. వసంతం వీథిలో బాణాసంచులు కాల్చే వేడుకలు చూస్తూవుండి గదిలోకి వచ్చి పరున్నాడు. ఎంతసేపైనా సరస్వతి గదిలోకి రాలేదు. వంటయింట్లో నుంచి బయటికి కదలదు. చేసినపనే చేస్తున్నది. తోలిచిన పాత్రే తోలుస్తున్నది. అలికినచోటే అలుకుతున్నది.

ఇట్లా కాలక్షేపం చేసింది తల్లి నిద్రపోయే వరకు. ఆవెనుక చిలుకొయ్యమీదున్న వకచీర తీసుకుని అక్కడే పరచుకుని పడుక్కుంది.

సరస్వతికి హృదయంలో నానావిధాలోచనలు పుట్టుతున్నవి-అంతరిస్తూన్నవి. మగడు చెన్నపట్ణంలో వుండి చదువుకుంటగా-చేస్తున్న పనులన్నీ - ఆమధ్యాహ్నం అతనినోటివిూదుగా చెప్పినమాటలన్నీ తలచుకుని, తలచుకుని ఆలోచించసాగింది. మధ్యమధ్య ఆ "ఎంగిలిపీచుముక్కలేమిటో?" తాను వినకూడని మాటలు కాబోలు నన్నది. తాను విన్న తెనుగు మాట కంటె "యింకా పచ్చిగా వున్నవికాబోలు ఆముక్కలు?" అని భావించుకుంది. తనమగని ప్రవర్తనాన్ని దూషించింది. ఇందుకే తన్ను చెన్నపట్ణం తీసుకెళ్లలేదని సంశయించింది. ఇంకా నానావిధాలుగ తన్ను, తన అదృష్టాన్ని నిందించుకున్నది. ఆరాత్రి- ఆదీపావళి అమావాస్యనాటి రాత్రి- బజారులో ఎక్కడచూచినా ప్రమిదల్లో దీపావళు లుంచినారు. సీమటపాకాయలు, తాటాకు టపాకాయలు టపాటపా ధ్వనిస్తున్నవి. ఎక్కడ చూచినా మతాబు వెలుతుర్లే-ఎక్కడ చూచినా తూటాలు కాల్చడమే! ఊళ్ళో యింత పట్టపగలుగా వుంది. చీకటి తలదాచుకోడానికి ఊళ్ళో సందెక్కడా దొరకలేదు. దిక్కుదిక్కుల చీకట్లూ వకచోట పోగై 'మీటింగ్' చేసినవి. 'రెజొల్యూషన్లు, (ఉపపాదనలు) చేసినవి. కొన్ని అమెండ్మెంట్లు (సవరణలు) బయలుదేరినవి. అన్నీ వీగిపోయినవి. అసలు 'రెజొల్యూషన్' ప్యాసయింది. దాని ప్రకారంగా చీకటి అంతా వకటి అయి సరస్వతిహృదయంలో దాక్కున్నది!

సరస్వతి నానావిధ పరస్పరవిరుద్ధవిచారపూర్ణ భారహృదయంతో వంటయింట్లోనుంచి కదలి రాలేదు. అక్కడే మునుగుతూ తేలుతూ వున్నది.

... ...

అక్కడ వసంతం పడకింట్లో భార్యకోస మెదురుచూస్తున్నాడు. ఎంతసేపైనా రాదు. ఏమేమో- ఎంతెంతో- ఆమెతో మాట్లాడాలెననుకున్నాడు. ప్రొద్దుటినుంచీ వీలు చిక్కిందికాదు. ప్రొద్దున్న తనకు బడలిక-

ఇంట్లో పనిపాటలావిడకు. మధ్యాహ్నం తనకు నిద్రతో సరిపోయింది. కాఫీ ఫలాహారం. వేళకు రామారావు వచ్చాడు; అతనితో సరిపోయింది. సాయంత్రం షికారు. రాత్రి భోజనాలూ, బావమరదులతో తూటాలు కాల్చడం, చుచుంద్రీలు కాల్చడం, తారను చెయ్యిపట్టుకుని కాకరపువ్వత్తులూ, మతాబాలు కాల్పించడం– మొదలగు వాటితో సరిపోయింది. అన్నీ అయినవి, అందరూ నిద్రపోయ్యారు. తానూ మంచంమీద పడుక్కున్నాడు. ఇంతవరకూ సరస్వతి తనకు కనబడనైనా లేదు. "ఇంకా యేమి పని చేస్తున్నదో!" అని అనుకున్నాడు. చెన్నపట్నం విశేషాలు చాలా చెప్పాలె ననుకున్నాడు. నిమిషం యుగంగా గడుపుతున్నాడు. చీమ చిటుక్కుమంటే గదిగుమ్మంకేసి చూస్తున్నాడు. సరస్వతి రాకపోవడంచేత విసుక్కుంటూ హతాశుడై యేమో గొణుక్కుంటూ పడుకుంటాడు. సిగరెట్ కాలుస్తున్నాడు. నానావిధాల బాధా పడుతున్నాడు. సిగరెట్ వెంబడి సిగరెట్ కాలుస్తుంటె చేతిమణికట్టుకు కట్టుకున్న చిన్నగడియారం చూచాడు: పన్నెండుగంటలైనట్లు కనబడ్డది. గుండెలవిరిపోయినవి. ఇంతసేపటివరకూ సరస్వతి యింట్లోనేమి చేస్తున్నది? ఇంకా పనులు కాలేదా? వసంతం మంచంమీదనుంచి లేచి పడకకుర్చీలో వాలాడు. ఆలోచింపసాగాడు. కొంచెంసేపటికి తలుపు తెరచిన చప్పుడు కొద్దిగా అయింది. వసంతం దిగ్గున లేచాడు. గుమ్మంకేసి చూచాడు. సరస్వతి వచ్చిందని సంతోషపడ్డాడు. ఒక్క గంతుతో గుమ్మం సమీపించాడు. పట్టరాని కోపం వచ్చింది. తలు పోరగా తోసుకుని లోనికి వచ్చిందెవరు? సరస్వతికాదు! సరస్వతి పెంచుకుంటున్న పెంపుడు పిల్లికూన. 'మ్యావ్' అన్నదీ యన్ని చూచి! అంత మహోగ్రుడై పోయినాడు వసంతం! ఆపిల్లికూన నొక్కతన్ను తన్నినాడు. మళ్లీ తలు పోరగా తోసుకుని మంచంమీద పడ్డాడు. తన కాశాభంగం గావించిన ఆపిల్లినీ–ఇంతవరకూ గదిలోకి రాని సరస్వతినీ–తన అదృష్టాన్నీ–తిట్టుకున్నాడు. కొంతసేపైన తర్వాత గదిలో వుండడం అసహ్యంగా తోచి వంటయింట్లోకి వెళ్లి భార్యను పిలిచి వద్దామనుకున్నాడు. కాని, "అత్తగారక్కడ వుంటారేమో? ఏదైనా పని సందట్లో వున్నారేమో?" అని అనుకున్నాడు. పిలవకుండ వుండలేడు– పిలవడానికి సిగ్గు! ఎంతసేపైనా ఆమె తనంత రాదు? ఇంకెట్లా? అనేకవిధాలాలోచించుకున్నాడు. అప్రయత్నంగా 'ఇంక వుండలేను వెళ్తా' నన్నమాట అర్ధస్వగతంగాను, అర్ధప్రకాశంగాను అనుకున్నాడు. తటాలున లేచా

డు. చూచేసరికి మంచానికి దగ్గరగా సరస్వతి స్థాణువువలె నిలిచివుంది!

"అంత యిష్టం లేనివాళ్లు– ఇక్కడ వుండలేనివాళ్లు–అసలెందుకురావాలె? మనస్సంతా అక్కడనే వదలిపెట్టి దేహాన్నిమాత్ర మిక్కడికెందుకు తేవాలి? పోనీండి– వెళ్లేవారు వెళ్లనే వెళ్తారు గాని బతిమాలినా వుంటారా? అయినా ఈనడిరేయివేళ యెక్కడికెళ్తారు? తెల్లవారినాక వెళ్లవచ్చును లెండి" అని కండ్లవెంట కడవెడునీళ్లు కారుస్తూ సరస్వతి అన్నది.

వసంతం భార్యను కసితీర గట్టిగా కౌగిట అదిమిపట్టి, "ఏమిటీ ఆగడం? నన్నింత ఆయాసపెట్టడ మెందుకు?

చిక్కావు. ఇంక తప్పించుకుని పోలేవు. ఇంతసేపటికైనా తీరిందికాంబోలు!" అని అన్నాడు.

"నేనెక్కడికి వెళ్తాను? మీరే ఈనడిరేయే వెళ్తానని లేచారు. ఇక్కడుండలేరుగా పాపం! నేనెందుకడ్డం వస్తాను?" అనిఅంటూ సరస్వతి కౌగిట్లోనుంచి విడిపించుకోవడానికి ప్రయత్నిస్తూ అన్నది.

"ఎక్కడికి వెళ్తానన్నాను?"

"ఎక్కడికైతే నేమిలెండి! ఈవూరిలో నేమీ తోచదు. పాపం! అక్కడికే వెళ్తే బాగా తోచుతుంది! ఆనైశ్యం- ఆఆనందం! ఆతాగడం! ఇక్కడెవరున్నారు? అవన్నీ యెట్లా దొరుకుతాయి? బీదవాళ్ల యిల్లు; నల్లని భార్య. వాళ్లని విడిచివుండడం కష్టమే—"

"ఎవర్ని?"

"పాపం! ఏమైనా తెలుసునా? వెర్రివేషం వేస్తే మాత్రం నాకు తెలీదనుకున్నారా? నా కన్నీ తెలుసును. అయినా నేనేమి చేయగలను?"

"ఏమి తెలుసును నీకు?"

"'ఏమి తెలీలేదు నీకు?' అని అడిగితే బాగుంటుంది." అని మొహం చిట్లించుకుని అన్నది సరస్వతి.

"నీతో నెవరేమి చెప్పినారు?"

"ఎవరెందుకు చెబుతారు? మీరు చెప్పవలసింవంతా ఉప్పాకారం పట్టించి చెబుతూవుంటే, రామారావన్నయ్యకు నోరూరుతూవుంటే—"

"ఏమిచెప్పాను రామారావన్నయ్యతో? నయమే, రామారావుతో చెప్పానన్నావు-నీతో కాదు కదా—"

"ఇంకా నాతోనూ చెప్పాలే? అంత సాహసమా? నాతో చెప్పకుంటే నెమ్మదిగా-ఇంపుగా- ఊఁ-గొట్టడానికి నేను రామారావన్నయ్యను గాదు—"

"ఏమిటిదీ ఆగడం? నాకేమీ అర్థం కావడంలేదు? నీకోపమేమిటో బాగా చెప్పరాదు?"

"ఔను-ఆగడమే మరి-అడిగితే ఆగడం-అర్థంకాకపోవడానికేముంది? తెలీదని వేషంవేస్తే సరిపోయిందా?"

"రామారావు నీతో నేమిచెప్పాడు?"

"నయమే-రామారావన్నయ్య నాతో నేమీ చెప్పలేదు- వృథాగా ఆయనపేరెందుకు? నేనే అన్నీ విన్నాను."

"పోనీ- నీవు విన్నదేమిటో చెప్పి—"

"చెప్పక దాచుతానా?" అని సరస్వతి ప్రొద్దున తాను మగనికి కాఫీయివ్వపోయినప్పుడు అతడన్న మాటలూ, అతనిమానము, రామారావుతో అతడు అన్న మాటలూ- అన్నీ- ఇంగ్లీషులో మాట్లాడుకున్న మాటలు తప్ప- అన్నీ చెప్పింది. తన అనుమానం కక్కింది. ఆగ్రహం వెళ్లగక్కింది!

అంతా విన్నాడు వసంతం. ఆశ్చర్యమైంది! భార్య కోపకారణ మిప్పుడు తెలిసింది! వకవంక కోపం- వకవంక జాలి- కలిగింది.

"నీఅనుమానకారణం ఇప్పుడు తెలిసింది. సుందరి యెవరన్నావు? 'సుందరీభవనం' అని ఆయింటి పేరు. మధ్యమధ్యమే యింగ్లీషులో మాట్లాడుకున్న మాటలు నీకు తెలీకపోవడంచేత నీకంత అనుమానం కలిగింది! ఇంత అనర్థంచేశావు—"

"అయితే పద్మా, రాధా—"

"పద్మనాభరావని నాతోటి విద్యార్థి పేరు. అతని తమ్ముడు రాధాకృష్ణ. మాకున్న గాఢస్నేహాన్ని బట్టి మే మందరమూ వాళ్లను పద్మా, రాధా అని పిలిచే వాళ్లము. అది స్త్రీలపేర్లుగా నీకు తోచి వుంటుంది-"

"ఇంకా తాగుడో?"

"ఏమి తాగినాను? 'బనానాసిరప్' అన్నాను గదా. అది అరటిపండ్లరసం—మనసోడా, లెమనేడ్, మోస్తరుది—" అని సకలమూ ఉన్నది ఉన్నట్లు చెప్పాడు. వినగావినగా సరస్వతికి సిగ్గు కలగసాగింది. పశ్చాత్తాప పడసాగింది. ఏమీ మాటాడలేదు.

"ఇప్పటికైనా నాయందు నమ్మకం కలిగిందా? పిచ్చిపిల్లా, ఎంతఅనర్థంచేశా వీమాత్రానికి! ఇంతకూ నీకింగ్లీషురానిదేకదా కారణం? ఇంకనైనా నేర్చుకుంటావా?" అని బుజ్జగిస్తూ వసంత మన్నాడు.

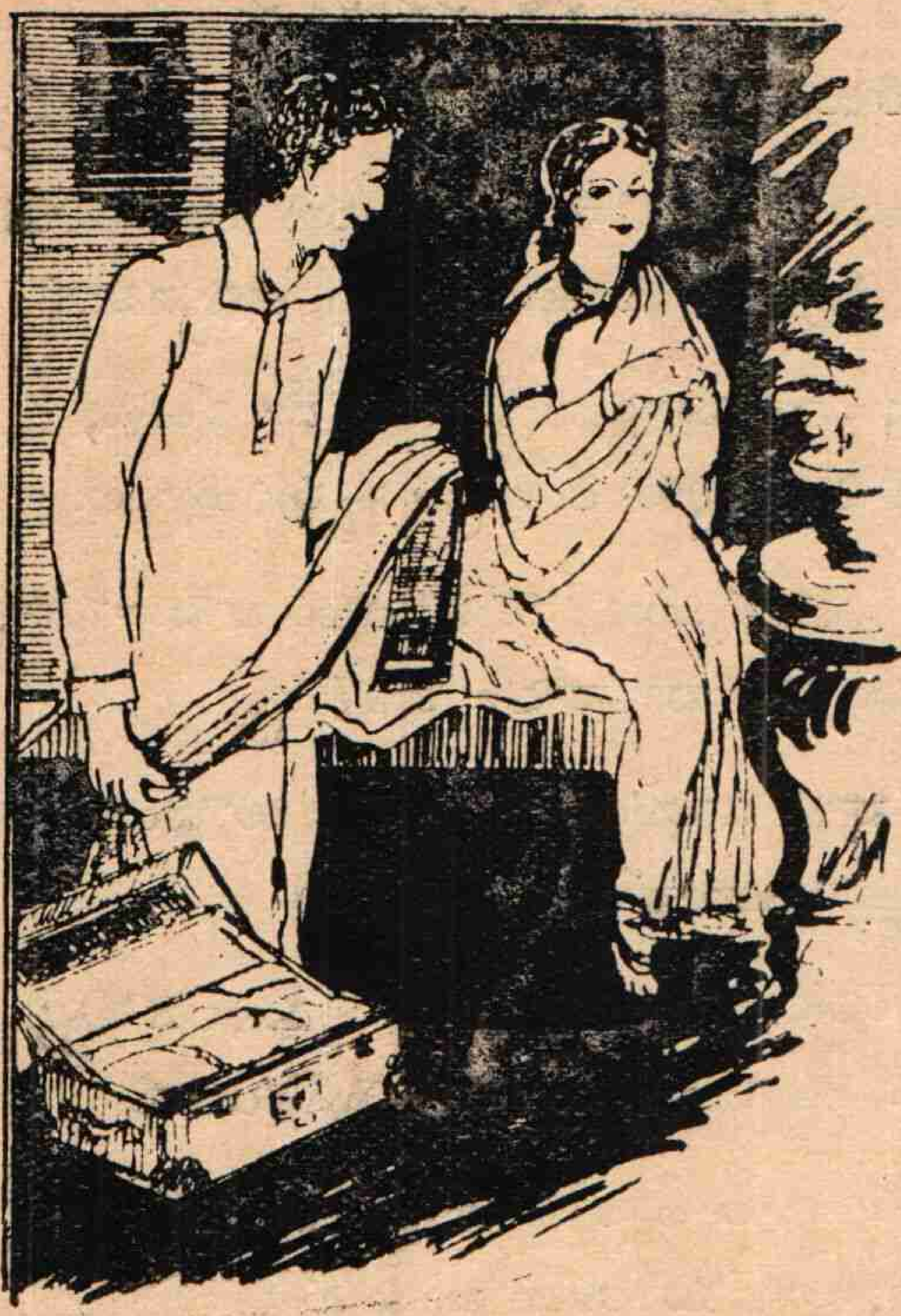

"అదికాదు కారణం-" అని సరస్వతి ఊరుకున్నది.

"ఊఁ-మరేమిటది?"

"చాటుమాటున వుండి ఒకళ్ల మాటలు వినడం-" అని సరస్వతి ధైర్యంతో చెప్పి అతని విశాలవక్షస్థలంలో తలమూర్చి యేడ్వసాగింది.

వసంతం "బాగా చెప్పావు-ఇకనైనా నన్ను నమ్ము. ఇంకా, మూడునాలుగునెలలు. ఆతర్వాత మనం వొకరినొకరు వదలకుండ వుండవచ్చును. ఇంకలే-ఇదుగో నీవు నన్ను తెమ్మనికోరిన "కరాచీచీర." అని పెట్టెతీసి యిచ్చాడు.

సరస్వతికి పట్టరాని సంతోషం కలిగింది. పగలు పడిన ఆయాసమంతా-అనుమానమంతా తీరిపోయింది.

వింతబేరము

మద్దిపట్ల వేంకటరమణయ్య గారు

అబ్దులుకరీ మనునరబ్బియతఁడు తెచ్చె - సర్వశుభలక్షణంబుల జాతిహయము
డంబుమీఱెడు నరుణవర్ణంబుదాని-నమ్మఁటకుఁ బాదుషా దివాణమ్ముకడకు

నుదుటిసొంపును గమనంపు నుడుటుఁ జూపి-కలఁకబాఱని వాలుఁగన్నులను జూపి
మెత్తనై నునుపారునెమ్మేనుఁ జూపి - "పాదుషావారి కిది తగువార్వ" మనిమె

పడును దక్కువవెల కని పాదుషాయుఁ - దగినకిమ్మతు రాఁబట్టఁ దలఁచి యరబి
బేరమును దెగనీయక పెనఁగులాడి - రరుణుఁ డపరాద్రివైపున కొరగువఱకు

కానియు దిగని యాయరబ్బీని గాంచి - విసుగుసెంది తాఁడు, షరాబుఁ బిల్చి, "లెక్క-
పెట్టుకొనవోయి నీరెండువేలు నివిగో - పొమ్ము గుఱ్ఱము విడిచి ఖాయమ్ము మాకు

నక్కఁద్రొక్కివచ్చి యెక్కువహాయమంచు - రెట్టిక్రయము గొల్లగొట్టినావు;
ముసలిమానుషమునఁ దస్కరునిచేత - మోసపోయినాము పూర్తిగాను

డబ్బె పావనమొక్కొ- యరబ్బి కకట! - ఎందు నీయట్టి పిసినారి నెఱుఁగ మేము;
మూటకట్టుకో నీదు దోపుడుధనమ్ము" - ననుచుఁ దూలనాడె నతని నాగ్రహమున